

УДК 783.6:784.087.68(477.41-25)«19/20»

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2026-2-57-13>

Привалова Ольга Григорівна
аспірантка кафедри музикознавства та музичної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0009-0009-3036-1724>

БОГОСЛУЖБОВА ПРАКТИКА ТА КОНЦЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ КИЄВА КІНЦЯ ХХ – ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті на прикладі адвентистських та баптистських громад Києва охарактеризовано особливості богослужбової практики та концертної діяльності протестантських хорових колективів у період з кінця ХХ століття до сьогодення. Визначено динаміку становлення провідних адвентистських хорів, серед яких Камерний хор Церкви адвентистів сьомого дня, Республіканська хорова капела адвентистів сьомого дня, Об'єднаний хор Церкви адвентистів сьомого дня, ансамбль «Благовіст» та Київський церковний камерний хор. Розглянуто творчий шлях баптистських колективів, зокрема Другого хору церкви «Дім Євангелія» та Київського об'єднаного молодіжного хору, що стали осередками розвитку академічних вокально-хорових традицій у баптистській церковній практиці. Висвітлено роль диригентів В. Козяревського, К. Лисака, К. Євтушок, О. Крещука, С. Білокона, В. Болгара у фаховому зростанні хорових колективів. Доведено, що їхні професійні підходи, засновані на засадах академічного вокально-хорового мистецтва, сприяли підвищенню виконавської майстерності хорів. Розкрито концептуальні принципи формування богослужбового та концертного репертуару, який охоплює як класичну духовну спадщину, так і твори сучасних композиторів. Висвітлено гастрольну діяльність колективів в Україні та за її межами, а також зазначено їхню участь у фестивалях духовної музики. Окрему увагу приділено дискографії колективів, зокрема знаковому запису хору церкви християн адвентистів сьомого дня під орудою В. Козяревського фірмою «Мелодія», що стало імпульсом для активізації духовно-просвітницької діяльності. Узагальнено спільні та відмінні риси розвитку баптистських і адвентистських хорів, обґрунтовано їхню роль у репрезентації протестантського музичного мистецтва в українському культурному просторі досліджуваного періоду.

Ключові слова: протестантські хорові колективи Києва, баптистські хори, адвентистські хори, хоровий репертуар, хорові диригенти, концертно-гастрольна діяльність.

Pryvalova Olha. Worship practices and concert activities of Protestant choirs in Kyiv in the late 20th and early 21st centuries

This article uses the example of Adventist and Baptist communities in Kyiv to describe the distinctive features of worship practices and concert activities of Protestant choirs from the late 20th century to the present day. It identifies the dynamics of the formation of leading Adventist choirs, including the Chamber Choir of the Seventh-day Adventist Church, the Republican Choir of Seventh-day Adventists, the United Choir of Seventh-day Adventists, the Blagovist ensemble, and the Kyiv Church Chamber Choir. The creative path of Baptist groups is examined, in particular the Second Choir of the House of the Gospel Church and the Kyiv United Youth Choir, which became centres for the development of academic vocal and choral traditions in Baptist church practice. The role of conductors V. Koziarevskiy, K. Lysak, K. Yevtushok, O. Kreshchuk, S. Bilokin, and V. Bolgar in the professional growth of choral ensembles is highlighted. It is proven that their professional approaches, based on the principles of academic vocal and choral art, contributed to the improvement of the choirs' performing skills. The conceptual principles of forming a liturgical and concert repertoire,

which covers both the classical spiritual heritage and the works of contemporary composers, are revealed. The touring activities of the ensembles in Ukraine and abroad are highlighted, and their participation in sacred music festivals is noted. Special attention is paid to the discography of the ensembles, in particular the landmark recording of the Seventh-day Adventist Church choir conducted by V. Koziarevskiy by the Melody company, which gave impetus to the intensification of spiritual and educational activities. The common and distinctive features of the development of Baptist and Adventist choirs are summarised, and their role in representing Protestant musical art in the Ukrainian cultural space of the period under study is substantiated.

Key words: Protestant choirs in Kyiv, Baptist choirs, Adventist choirs, choral repertoire, choral conductors, concert and touring activities.

Вступ. Протестантизм є одним із трьох основних напрямів християнства поряд із католицизмом і православ'ям¹. У ХХ столітті він розвивався в Україні переважно у формах пізньопротестантських течій. Найпоширенішими серед них є баптистські, адвентистські та п'ятидесятницькі громади. Сприятливі умови для повноцінного розвитку цієї конфесії отримали лише з початку останнього десятиліття ХХ століття, що було безпосередньо зумовлено політичними процесами в Україні. У цей період у Києві помітно активізувалося хорове життя в баптистських та адвентистських церквах. Цей процес визначався низкою чинників, які вплинули на формування протестантських хорових колективів, їх богослужбову й концертну діяльність, а також репертуарну політику.

Мета роботи – охарактеризувати богослужбову практику та концертну діяльність протестантських хорових колективів Києва кінця ХХ – першої чверті ХХІ століття.

Матеріали та методи. Українська протестантська музика почала привертати увагу дослідників лише з початку ХХІ століття. Цей пласт сакральної творчості залишається недостатньо висвітленим у науковій літературі. Так, у ґрунтовній роботі О. Зосім охарактеризовано основні віхи розвитку української духовнопісенної традиції від ХVІ століття до сучасності, включаючи й протестантські деномінації². Церковну музику України, в тому числі й протестантську, у світлі провідних сучасних ідей вивчає О. Клокун³. Специфіку музичної природи євангельського християнського поклоніння, поєднання в ньому емоційної та теологічної складової, що впливає на вибір музичного репертуару для богослужіння розкриває Т. Булах⁴. Ю. Ометюх вивчає роль християнської пісні у паралітургійній сучасній музиці та досліджує питання термінології⁵. Однак протестантські хорові колективи ще не ставали предметом розгляду науковців.

У процесі дослідження застосовано комплексний підхід, що ґрунтується на використанні хронологічного, історичного та культурологічного методів, які дали змогу

¹ Яроцький П. Протестантизм. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Protestantyzm> (дата звернення: 13.01.2026).

² Зосім О. Л. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір : монографія. Київ : НАКККиМ, 2017. 328 с.

³ Клокун О. Церковна музика України у світлі провідних теологічних, філософських та наукових ідей. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Музична творчість та наука в історичному просторі: зб. статей / упоряд. В. Г. Москаленко*. 2008. Вип. 73. С. 96–105.

⁴ Булах Т. Б. Музична природа християнського поклоніння в аспекті балансу емоційної виразності і теологічного змісту. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 1. С. 323–327. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327986>

⁵ Ометюх Ю. Роль християнської пісні у паралітургійній музиці сучасності: термінологічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 65. Т. 2. 2023. С. 89–94. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-11>

проаналізувати творчий шлях хорових колективів в історико-культурному контексті. Емпіричний метод було використано під час спостереження за виконавською, богослужбовою та репетиційною діяльністю хорів, а також у процесі прослуховування аудіоальбомів. Порівняльний аналіз застосовано з метою виявлення спільних і відмінних рис розвитку баптистських та адвентистських хорових колективів.

Результати. Хоровий спів посідає одне з ключових місць у богослужбовій традиції баптистської та адвентистської церков. У цьому дослідженні зосереджено увагу на аналізі процесів формування й розвитку провідних хорових колективів зазначених конфесій у період із кінця 1980-х років до сьогодення.

Вагомі професійні здобутки у сфері хорового виконавства належать колективам Церкви адвентистів сьомого дня (АСД). *Камерний хор церкви адвентистів сьомого дня* був започаткований Валерієм Козяревським як молодіжний мішаний хор Першої адвентистської громади міста Києва у 1980-х роках. Основним прагненням диригента було створення колективу, який був би спроможний співати класичні духовні твори, а не лише традиційні адвентистські гімни, що мали куплетну форму. Протестантська манера співу, яка на той час ґрунтувалася на естетичних засадах масових пісень (т. зв. «плакатне виконання»), входила у суперечність із художніми завданнями нового репертуару. У зв'язку з цим В. Козяревський, тісно співпрацюючи з професійними та студентськими академічними хорами Києва, ініціював запровадження академічних принципів вокально-хорового мистецтва.

Камерний хор брав участь у богослужіннях Першої громади АСД Києва, також часто був запрошений до участі у служіннях інших українських церков АСД. Перші позацерковні публічні виступи колективу відбулися у 1986 році у парку «Олександрія» в місті Біла Церква та на Володимирській гірці в Києві. Оскільки ці концерти духовної музики проводилися ще за часів радянської влади, деякі хористи за таку ініціативу були ув'язнені на добу у відділку міліції. Із здобуттям Україною незалежності та свободи віросповідання хор отримав можливість для концертних поїздок та багато гастролював великими містами України. Він мав більше чотирихсот виступів на різних сценах країни, беручи участь у євангельських програмах церкви АСД.

До репертуару хору входили твори української духовної класики: «Благослови, душе моя, Господа», «Милість спокою», «Святий Боже, помилуй нас», «Слава Отцю і Сину і Святому Духу», «Хваліте Ім'я Господнє» К. Стеценка, Хоровий концерт № 24 «Возвожу очі мої в гори», «Херувимська» № 7, «Многая літа» Д. Бортнянського, «У Царстві Твоім», «Достойно є» М. Леонтовича та ін. Церковнослов'янські тексти творів хор виконував у перекладі сучасною мовою, також тексти були видозмінені відповідно до особливостей адвентистського віровчення⁶. Також частину репертуару склали протестантські гімни композиторів ХХ століття: Ода «Бог» В. Креймана, «Гірко плакав Христос» Д. Воеводи, Молитва «Вічний Бог» М. Закіса та ін. Цей хор один із перших українських хорових колективів після проголошення незалежності виконав твір «Боже Великий, Єдиний» Миколи Лисенка, що прозвучав під час відкриття пам'ятника жертвам Голодомору в Києві у 1993 році. Нагадаємо, що цей твір, що був заборонений у часи СРСР, після 1991 року став духовним гімном України⁷. Довгий час Перша адвентистська громада проводила служіння в одному приміщенні (вулиця Ямська, 70) із центральною

⁶ Зосім О. Л. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір : монографія. Київ : НАКККіМ, 2017. 328 с.

⁷ Лабунський В. Віднині ви завжди з нами, люди 33-го! *Голос України*. 1993. № 173 [673]. 14 вересня. С. 1–2.

баптистською церквою. Диригенти й хористи обох громад підтримували професійні контакти, обмінювалися досвідом та відвідували богослужіння один одного. Така взаємодія вплинула на формування репертуару хорових колективів: у богослужбовій практиці адвентистських хорів з'явилися твори баптистських композиторів ХХ століття.

Завершальним етапом діяльності камерного хору стала поїздка 1995 року до м. Утрехт (Нідерланди) для участі у з'їзді Генеральної конференції церкви АСД. Колектив представляв Україну, виконуючи класичні твори духовної музики та українські народні пісні.

Республіканська хорова капела церкви адвентистів сьомого дня була сформована у 1989 році з унікальною на той час для протестантської церкви в Україні метою – проведення благодійного концерту духовної музики в Республіканському будинку органної та камерної музики. Формування капели відбулося шляхом з'єднання новоствореної Республіканської чоловічої хорової капели АСД, хору Першої громади АСД Києва, долучивши кількох хористок із різних міст України. У складі хору не було професійних співаків, лише шанувальники хорового мистецтва, віряни, які щиро прославляють Бога. Художнім керівником і головним диригентом колективу став Валерій Козяревський, хормейстером – Павло Палига.

Щотижня протягом вихідних днів хористи мали репетиції, що тривали по дев'ять годин. Для цього багато з них приїжджали до Києва з інших міст. За два місяці репетиційної роботи капела підготувала концертний репертуар. Захід пройшов із аншлагом, слухачі заповнили всю Органну залу, велика кількість людей не змогла потрапити всередину за браком місця. У концерті кількісно переважали твори українських класицистів: М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, також звучали твори композиторів ХХ століття – Д. Воеводи, М. Закіса та ін. Серед слухачів цього концерту був звукорежисер фірми «Мелодія» Ю. Вінник, який зробив пропозицію записати хор на платівку. Запис тривав два місяці, і у 1990 році світ побачила платівка «Слава во вишніх Богу і на землі мир», де звучала духовна музика у виконанні хору церкви християн адвентистів сьомого дня під керівництвом В. Козяревського. До цього альбому увійшли фрагмент Концерту № 6 «Слава во вишніх Богу», «Боже, призри» («Херувимська» № 7) Д. Бортнянського; «Отче наш» А. Веделя в аранжуванні Н. Ніколаєва; «Ніч печалі» І. Скирди; «Величні та дивні діла Твої, Господи» невідомого автора та ін. Ця платівка була першим у СРСР записом хору церкви адвентистів сьомого дня і стала імпульсом для духовно-просвітницької діяльності протестантських колективів. Хорова капела ще протягом року проводила благодійні концерти, які збирали повні зали слухачів.

Об'єднаний хор церкви адвентистів сьомого дня був створений у 1998 році, коли церква проводила загальноміське богослужіння у приміщенні київського цирку. Саме тоді з ініціативи та під керівництвом Львова Вертила були організовані об'єднаний хор та симфонічний оркестр. У їх виконанні прозвучали християнські гімни: «Алілуя» Г. Генделя, «Єрусалим» С. Адамса, «Молитва» М. Закіса та фрагмент з опери «Набукко» Дж. Верді. Цей проєкт набув великого розголосу та став значним поштовхом для багатьох дітей та молоді церкви АСД Києва вступати до музичних шкіл, училищ і консерваторій, щоб професійно займатися музикою для церковного служіння. Подібні великі проєкти відбувалися нечасто, адже хор і оркестр збиралися з усієї України. Реалізовували їх Костянтин Лисак та Львов Вертило. Ці виступи були в рамках участі в свангельських кампаніях («У майбутнє з надією» (2005), «Таємниці Апокаліпсису» (2007)), загальноміських богослужінь та музичних служінь.

Ансамбль «Благовіст» був заснований Костянтином Лисаком у 1997 році у Першій адвентистській громаді міста Києва. У колективі співала молодь з адвентистських родин, яка мала музичну освіту – від музичних шкіл до консерваторії. Метою діяльності ансамблю стало проголошення Євангелія через спів, тому і назвали його «Благовіст». Колектив мав мішаний склад, кількість хористів варіювався і налічувала 8–14 учасників. Манера співу, впроваджена К. Лисаком, продовжувала традиції, започатковані В. Козяревським, та базувалася на академічних засадах хорового виконавства, з дотриманням єдності усіх елементів звучання – від строю та ансамблю до тонкого динамічного нюансування.

Ансамбль брав участь у церковних служіннях, весільних служіннях, євангельських програмах, концертах духовної музики. Він багато гастролював по Україні – у Білій Церкві, Житомирі, Сумах, Чернівцях, Чернігові та інших містах. У 2000 році ансамбль отримав офіційне запрошення від керівництва Української уніонної конференції церкви АСД взяти участь у святковому концерті з нагоди 2000-ліття Різдва Христового, організованому під патронатом президента України Л. Кучми, що пройшов у палаці «Україна». У концерті виступали державні й церковні колективи. «Благовіст» представляв церкву АСД і виконав твір «Господи, помилуй» Д. Скотта (D. Scott).

До репертуару ансамблю входило понад сімдесят композицій, серед яких твори української духовної класики – К. Стеценка, М. Лисенка, М. Леонтовича; європейської класики – твори Й. С. Баха, Й. Гайдна, В. А. Моцарта; сучасна духовна музика – твори Н. Рожко, Є. Яковенка, Д. Кларка (D. Clark), Д. Клайдсдейла (D. Clydesdale), Д. Скотта (D. Scott), М. Данлопа (M. Dunlop).

У 2000 році «Благовіст» здійснив запис альбому «На краю віків», до якого увійшли такі твори: «Ich lasse dich nicht» Й. С. Баха, «Спи Ісусе, спи» Й. Кишакевича, «Ти знаєш, Боже» (українська народна мелодія, аранжування К. Лисака), «Молитва» Н. Рожко, «На хресті» Є. Яковенка, «На краю віків» Д. Кларка, «Господи помилуй» Д. Скотта, спірічуели «Deer River», «Were You There» та ін. Ансамбль «Благовіст», що існував до 2001 року, високопрофесійно репрезентував адвентистське хорове виконавство в українському просторі.

Київський церковний камерний хор був створений у 1999 році. Засновником хору був оперно-симфонічний диригент Львов Вертило, першим диригентом – Поліна Столярова, яку наприкінці 1999 року змінила Інна Пролінська. Мета діяльності колективу – прославлення Бога, проголошення євангельської звістки через музику, духовно-просвітницьке та місіонерське служіння. На початковому етапі хор налічував 16–20 співаків, протягом першого року служіння склад колективу збільшився до 36 осіб. У грудні 1999 року Камерний хор вперше взяв участь у служінні хрещення в Першій церковній громаді АСД Києва. Під час керування І. Пролінської хор виступав у різних складах відповідно до музичних жанрів: переважна кількість творів виконувалася мішаним, але низка композицій – чоловічим або жіночим хором, ансамблем солістів від 5 до 12 співаків або двома хорами.

Духовно-просвітницьке та місіонерське служіння хору неодноразово відмічалось музичними грамотами і дипломами. Хоровий колектив брав участь у різних фестивалях духовної музики в Україні та за її межами. У 2002 році він посів друге місце на Першому Всеукраїнському фестивалі духовних піснеспівів, який проходив у Колонній залі Національної філармонії України. Учасниками фестивалю були хорові колективи православних, католицьких та протестантських церков України. Також Київський камерний хор представляв адвентистські церкви Києва на Всеукраїнському хоровому фестивалі АСД, який пройшов у 2006 році в Києві. У виконанні колективу прозвучав твір

«Співайте Богу» на музику В. А. Моцарта. Також він брав участь у зведеному хорі фестивалю, що у супроводі симфонічного оркестру виконав хорові номери з опер «Сільська честь» П. Масканьї, «Набукко» Дж. Верді, ораторії «Месія» Г. Ф. Генделя та інші твори.

У 2008 році Київський камерний хор здійснив запис аудіоальбому духовної музики «Хваліте Господа з небес», до якого увійшли «Отче наш» М. Леонтовича, «Камо поїду от лица Твого, Господи» М. Лисенка, фінал концерту № 7 «Воскресни, Господи» А. Веделя, «Kyrie eleison» Г. Форе, «Отче наш» А. Х. Малотта (А. Н. Malotte), «Боже, наповни» Т. Феттке (Т. Fettke) та інші твори. Важливим етапом у творчій історії колективу стала співпраця з німецьким органістом Петером Кляйнертом, яка розпочалася у 2009 році двома концертами в Києві. Програма виступів включала твори Й. С. Баха, Ф. Мендельсона, П. Блюменталья, К. Піча, В. Бройтгама та ін. У 2009 році К. Лисак став керівником цього колективу. У Національному будинку органної та камерної музики України відбувся його перший виступ як диригента, під час якого прозвучали духовні твори європейських та українських авторів.

У 2011 році на хоровому фестивалі адвентистських церков Києва «Молитва і єдність» Камерний хор під керівництвом К. Лисака та І. Пролінської виконав п'ять творів у супроводі симфонічного оркестру. Хоровий фестиваль став не лише важливою подією у музичному житті громади, а й справжнім духовним служінням. Молитовна атмосфера, щире поклоніння та участь великої кількості людей у прославленні Бога мали значний духовний і культурний вплив на учасників та слухачів фестивалю.

У 2012 році були започатковані щорічні благодійні концерти до Різдва та Великодня, в яких виступають Камерний хор та симфонічний оркестр адвентистської церкви. Із 2013 року Костянтин Лисак керував хоровим колективом у співпраці з Каріною Євтушок. У цей період були здійснені гастрольні поїздки хору: європейський тур, присвячений 500-літтю Реформації (2017); тур країнами Балтії з нагоди двадцятиріччя хору (2019). Під час цих турів Київський камерний хор, крім музики зарубіжних композиторів, виконував українську духовну класику. В Україні відбулися концерти хору в Чернівцях (2015) та Луцьку (2018). Починаючи із 2017 року проводяться щорічні виступи хору у всеукраїнських міжконфесійних програмах: «Національний день молитви за Україну», «День подяки».

Високий рівень виконавської майстерності Київського камерного хору зумовлений академічними основами хорового співу, закладеними на початковому етапі формування колективу, а також залученням до богослужбової та концертної практики професійних диригентів, які здійснюють послідовну вокально-хорову роботу, участю в колективі не лише аматорів, а й професійних музикантів. Репертуар хору налічує понад сто творів і охоплює такі напрями: духовна спадщина А. Веделя, Д. Бортнянського, М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Яциневича; відомі духовні твори визнаних майстрів західноєвропейської музики – Г. Аллегрі, А. Лотті, Дж. Гастольді, Й. С. Баха, Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. Бетховена, Дж. Верді, С. Франка, Й. Брамса, Г. Форе та ін. Також колектив виконує духовні твори сучасних європейських та американських авторів – Дж. Раттера, А. Х. Малотта та сучасних українських майстрів хорового письма – Г. Гаврилець, М. Шука. У репертуарі колективу є духовні фольклорні композиції різних народів: українські колядки, спірічуелс та псалми народів світу. На сьогодні склад хору налічує близько 40 осіб. Трансляцію хорових концертів та записи окремих музичних номерів у його виконанні можна побачити в музичних програмах телеканалу «Надія»⁸.

⁸ Хорова кантата «Маленький Лев, маленьке Ягня». Телеканал Надія. URL: <https://tv.hope.ua/project/khorova-kantata-malenkyj-lev-malenke-iahnia/> (дата звернення: 01.02.2026)

Вагома ініціатива у просуванні протестантської музики, зокрема хорової, на мистецькі сцени Києва та інших міст України належала Всеукраїнському союзу об'єднань євангельських християн-баптистів (ВСО ЄХБ). У баптистських церквах Києва активно розвивалося хорове служіння, яке реалізовувалося як у богослужбовій практиці, так і в концертно-гастрольній діяльності.

Показником професіоналізації хорового виконавства в баптистських громадах стала діяльність *Другого хору церкви «Дім Євангелія»*, відзначена високим рівнем майстерності. Зауважимо, що у великих церквах баптистської деномінації є практика функціонування кількох хорів. В центральній церкві ВСО ЄХБ Києва «Дім Євангелія» до 1991 року існувало три хорових колективи. Виконавська манера співу Другого та Третього хору завдяки професійному рівню диригентів В. Анастасєва та І. Мілеєва відрізнялася від прийнятої на той час в баптистських хорах, яка була наближена до народної, і формувалася на академічних засадах вокального мистецтва (звукоутворення, резонування, артикуляція, тембр, ансамбль).

Після здобуття Україною незалежності велика кількість християн-протестантів емігрувала до США. Після хвилі еміграції співаки різних хорів були об'єднані в один хоролий колектив – Другий хор під керуванням І. Мілеєва, а пізніше – В. Чопчика. Активний розвиток колективу почався з 1993 року, коли його очолив голова Музичного комітету ВСО ЄХБ Олександр Крещук. У цей час до хору долучилася велика кількість хористів із числа новонавернених вірян, тому керівник колективу працював над оновленням хорового репертуару, в якому більшість пісень була із другого тому «Нотного збірника духовних пісень християн-баптистів». Тут поруч із творами Д. Бортнянського та А. Веделя були твори українських композиторів ХХ століття: «Боже, молим ми», «Навчи мене, Боже, молитись» І. Скирди, «Любов Божа до людей», «Плач Марії» Д. Воєводи, «Гефсиманська ніч», «Боже, Ти Бог мій!» Л. Ткаченка, «У вечірній час», «Блаженні непорочні» А. Казимірського, «Дуже рано на світанку», «Хвала Тобі, великий Бог!», «Ми вітаємо вас» С. Бацука, «Привіт!», «Приготуй мене» В. Креймана та ін., які спочатку звучали у виконанні хору російською мовою, але з часом були перекладені українською мовою. За часу керування Другим хором О. Крещука репертуар колективу поповнювався творами американських композиторів, також українською мовою: «Вірність Твоя до нас» В. Раньяна (W. Runyan «Great Is The Faithfulness»), «Нове життя» Дж. Пітерсона (J. Peterson «New Life in Christ») зі збірки «Нове життя»⁹. Оновлення репертуару хору відбулося й за рахунок виконання великої кількості різнохарактерних хорових творів у супроводі фортепіано німецького композитора К. Хайцмана у перекладі Ф. Юдицького. Серед них: «Богу співайте», «На серці – радість», «Ми з пісні розпочнем», «На полях Віфлеєма» та ін. зі збірки «Співайте Богові славу!»¹⁰.

У 1994 році до колективу долучилися студенти Ірпінської біблійної семінарії, а з 2000 році – студенти Християнської музичної академії. Це сприяло підвищенню професійної майстерності колективу. З 1993 по 1997 роки до керування хором була залучена професійна диригентка та музикознавиця Л. Денисюк. Маючи досвідчених диригентів на чолі та склад співаків з високим фаховим рівнем, колектив здійснив запис аудіоальбомів «Превознесу Тебе, Господи» (1996) та «Прославіте Господа» (2000) (другий – із

⁹ Нове життя. Християнський співаник. Ч. I / Global Missinary Radio Ministries, Музично-хоровий відділ ВСОЄХБ. Київ, 1995. 96 с.

¹⁰ Співайте Богові славу! Збірка пісень для змішаного хору. Композитор: Клаус Хайцман. Вид. 1 / Кюріос Україна. Київ, 2005. 68 с.

симфонічним оркестром церкви ВСО ЄХБ під керуванням американського диригента місіонера Стівена Бенхама).

О. Крещук керував колективом до 2008 року. За цей час хор брав активну участь у недільних богослужіннях церкви, а також багато гастролював Україною та Польщею. Відмітимо найвизначніші концерти: концерт у Житомирі (Музично-драматичний театр імені І. Кочерги), різдвяний концерт у Львові (Органна зала), концерт духовної музики в Ужгороді (Закарпатська обласна філармонія). У 2000 році хор виступив із євангелізаційною програмою у філармонії Вроцлава. Ці концерти засвідчили високий виконавський рівень колективу та майстерну хормейстерську роботу О. Крещука і Л. Денисюк. Крім участі у богослужіннях, гастрольних поїздок, запису альбомів, Другий хор церкви «Дім Євангелія» слугував виконавською платформою для проведення диригентської практики студентів семінарії та Християнської музичної академії, а також для випускних іспитів із хорового диригування.

Із 2008 року керівництво Другим хором прийняв В. Міняйло, який продовжував активно включати у репертуар хорові твори американських композиторів. Поряд з цим звучали композиції Д. Бортнянського, М. Лисенка, частини з Літургії К. Стеценка. У цей період великим надбанням для хорового служіння стало введення до репертуару Другого хору авторських творів сучасних українських композиторів-баптистів В. Хлисти та О. Корчевного, які стали користуватися популярністю серед вірян. З 2024 року керівником колективу є Б. Кротик.

Київський об'єднаний молодіжний хор (КОМХ) посідає визначне місце у панорамі хорових колективів баптистських церков Київщини. Він був заснований у 2003 році диригентами С. Білоконом та М. Ципаном. У цьому ж році В. Болгар також долучився до його керівництва. Основна мета цього молодіжного колективу – бути духовною спільнотою, яка служить людям через натхненне поклоніння Богові та благовістя. Колектив виконує функцію методичної та практичної бази, що забезпечує фахову вокально-хорову підготовку керівників музичного служіння як київських, так і регіональних церковних громад. Диригенти КОМХ у своїй роботі керуються принципами академічного хорового мистецтва, розвиваючи навички строю, ансамблю, художньої виразності за рахунок володіння динамічними та агогічними нюансами, а також тембральною палітрою звуку.

Із часу заснування колектив проводить богослужбову практику, беручи участь у служіннях церкви «Дім Євангелія» (Київ) та як запрошений колектив в інших церквах Київщини та України. У 2010 році КОМХ представив Київ та Київську область на Першому фестивалі молодіжних хорів ВСО ЄХБ, що пройшов на Закарпатті. Під орудою С. Білокона та В. Болгара хор виконав музику різних епох: класичні духовні твори (концерт № 9 «Сей день, єго же сотвори Господь» Д. Бортнянського), музику протестантських композиторів початку ХХ століття («На Тебе, Господи, уповаю» М. Висоцького, «Ти знаєш шлях» А. Аболіна), сучасну композицію для соло з хором («Бачу Бога кожен день» Л. Халкіді). Надалі колектив брав участь у фестивальных заходах щорічно.

Із 2011 року В. Болгар став єдиним керівником та диригентом КОМХ. У 2019 році хор брав участь у навчальній конференції від Мистецького руху «Служіння. Творчість. Місія» як один із творчих колективів-учасників. Ним були виконані твори американських авторів у перекладі М. Прокопенко: «Ісус навіки Амінь» Денніс та Нен Аллен (Dennis and Nan Allen), «Твоє Царство хай прийде!» Боба Кауфліна (Bob Kauflin) в аранжуванні Роберта Стерлінга (Robert Sterling). У 2019 році КОМХ представляв Київщину

на фестивалі молодіжних хорів ВСО ЄХБ «Мовчати не можна, співати!»¹¹. У його виконанні прозвучали твори сучасного українського композитора О. Корчевного «Христос воскрес» та «Славте Христа». За роки служіння хор здійснив гастрольні поїздки по Україні, Німеччині, країнах Балтії.

Нині Київський об'єднаний молодіжний хор під керівництвом В. Болгара продовжує активну творчу діяльність, даючи благодійні концерти, концерти для поранених бійців, сімей військових та загиблих воїнів. Хор продовжує співпрацювати із сучасними композиторами-протестантами і часто здійснює прем'єрні виконання їхніх хорових творів. Так, у жовтні 2025 року КОМХ у складі об'єднаного хору ВСО ЄХБ на Благодійному хоровому вечорі «Голос поклоніння» представив слухачам прем'єри творів «Хвали душе моя Господа» О. Корчевного та «Ти один гідний» В. Когут.

Висновки. Концертна діяльність провідних адвентистських і баптистських хорових колективів Києва дає змогу виокремити низку спільних тенденцій, характерних для досліджуваного періоду. У 1990-х роках у баптистській церкві, а на початку ХХІ століття в адвентистській спостерігалось суттєве зростання виконавської майстерності хорових колективів, зумовлене залученням до богослужбової практики професійних диригентів, які спиралися на академічні принципи вокально-хорового мистецтва. Важливу роль у цьому процесі відіграла також участь у хорах професійних музикантів. Хорові фестивалі духовної музики активізували церковне життя та сприяли інтенсивному обміну творчим досвідом. Гастрольна діяльність стала дієвим інструментом підвищення професійної майстерності колективів, стимулювала розвиток їх виконавської культури, позитивно впливала на формування репертуару та розширювала можливості хорової творчості. Значним поштовхом для духовно-просвітницької діяльності протестантських колективів став запис хору церкви християн адвентистів сьомого дня під керівництвом В. Козяревського на платівку фірми «Мелодія».

Репертуарна політика адвентистських та баптистських хорів мала багато спільного. Твори із церковних співаників попередніх років доповнювалися українською духовною класикою – хорами М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича. На початку ХХІ століття обмін творчим досвідом із музичними середовищами США та країн Європи сприяв оновленню репертуару за рахунок хорових творів зарубіжних авторів, переважно у супроводі фортепіано, які часто аранжувалися українськими диригентами для хору й оркестру. Російськомовний репертуар почав перекладатися українською мовою. У цій діяльності провідну роль відіграла баптистська церква, яка з 1991 року ініціювала переклад відомих хорових творів та видання оновлених нотних збірників. Вагомим явищем у сучасному протестантизмі стала поява авторської хорової музики. У баптистській церкві, за підтримки церковного керівництва, активну композиторську діяльність розгорнули В. Хлиста, О. Корчевний та інші автори. Твори В. Хлисти подолали міжконфесійні межі й широко використовуються в богослужбовій та концертній практиці адвентистських хорів.

Із проголошенням незалежності України протестантська хорова музика органічно інтегрувалася в загальноукраїнський хоровий процес. Завдяки високому рівню виконавської майстерності таких колективів, як ансамбль «Благовіст», Київський камерний хор, Другий хор церкви «Дім Євангелія», Київський об'єднаний молодіжний хор та інших, протестантське хорове мистецтво отримало гідну репрезентацію в українському культурному просторі.

¹¹ Віталій Болгар, Сергій Деоба. Фестиваль молодіжних хорів «Мовчати не можна, співати!». *Світле радіо Еммануїл*. URL: <https://svitle.org/novini/interviu-z-hostiamy/3833-vitalij-bolgar-sergij-deoba-festival-molodizhnikh-khoriv-movchati-ne-mozhna-spivati> (дата звернення: 12.01.2026).

Література

1. Булах Т. Б. Музична природа християнського поклоніння в аспекті балансу емоційної виразності і теологічного змісту. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 1. С. 323–327. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327986>
2. Віталій Болгар, Сергій Деоба. Фестиваль молодіжних хорів «Мовчати не можна, співати!». *Світле радіо Еммануїл*. URL: <https://svitle.org/novini/interviu-z-hostiamy/3833-vitalij-bolgar-sergij-deoba-festival-molodizhnikh-khoriv-movchati-ne-mozhna-spivati> (дата звернення: 12.01.2026).
3. Зосім О. Л. Східнослов'янська духовна пісня: сакральний вимір : монографія. Київ : НАКК-КіМ, 2017. 328 с.
4. Клокун О. Церковна музика України у світлі провідних теологічних, філософських та наукових ідей. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Музична творчість та наука в історичному просторі* : зб. статей / упоряд. В. Г. Москаленко. 2008. Вип. 73. С. 96-105.
5. Лабунський В. Віднині ви завжди з нами, люди 33-го! *Голос України*. 1993. №173 [673]. 14 вересня. С. 1–2.
6. Нове життя. Християнський співак. Ч. I / Global Missinary Radio Ministries, Музично-хоровий відділ ВСОЄХБ. Київ, 1995. 96 с.
7. Ометюх Ю. Роль християнської пісні у паралітургійній музиці сучасності: термінологічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 65. Т. 2. 2023. С. 89–94. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-11>
8. Співайте Богові славу! Збірка пісень для змішаного хору. Композитор: Клаус Хайцман. Вид. 1 / Кюріос Україна. Київ, 2005. 68 с.
9. Хорова кантата «Маленький Лев, маленьке Ягня». Телеканал Надія. URL: <https://tv.hope.ua/project/khorova-kantata-malenkyj-lev-malenke-iahnia/> (дата звернення: 01.02.2026)
10. Яроцький П. Протестантизм. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=Protestantyzm> (дата звернення: 13.01.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 03.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0

